

NATURVÄRDE SINVENTERING SÖDRA STALLSIKEN, SKÖVDE KOMMUN

2016-10-31

Naturcentrum rapport - projekt nr 998

Uppdragsgivare

Skövde kommun

Uppdragsgivarens projektledare

Evalena Öman

Uppdragstagare

Naturcentrum AB, 2014

Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund

Tel. 010-220 12 00

ncab@naturcentrum.se

Naturcentrums projektledare

Petter Bohman

Tel. 010-220 12 11

petter.bohman@naturcentrum.se

Inventering och rapport

Petter Bohman, Naturcentrum AB

Omslagsbild

En hona av rostekeln bivarg *Philanthus triangulum*.

Foton i rapporten

Petter Bohman, Andreas Malmkvist (bild av biparadiset i Bokhultet) och Örjan Fritz (bild av timmertrave i biparadiset på Södra Hällarna, Visby) © Naturcentrum AB.

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
UPPDRAG	5
METODIK.....	5
RESULTAT	6
DISKUSSION	17
REFERENSER.....	20

Sammanfattning

Naturcentrum AB har på uppdrag av Skövde kommun naturvärdesinventerat ett drygt 14 hektar stort område vid Södra Stallsiken i östra delen av Skövde. Syftet har varit att identifiera områden med naturvärden, för att sedan avgränsa och beskriva dessa. Inventeringen har följt Svensk Standard SS 199000. Studien ska ligga till grund för fortsatt planeringsarbete för området.

Inventeringen har genomförts vid två fältbesök i augusti 2016.

Totalt har sju olika områden med naturvärden, så kallade naturvärdesobjekt, identifierats och avgränsats. Två av dessa har högt naturvärde och fem har påtagligt naturvärde. De värdefullaste objekten utgörs av två olika raviner med källkärr och en bäck. I båda dessa raviner växer en frodig blandskog med en stor trädslagsblandning. Källorna och de båda bäckarna utgör områdets högsta naturvärden. Vidare finns två öppna sandmarker med en rik insektsfauna samt en öppen gräsmark och en lövskogslund i området.

Utöver de avgränsade naturvärdesobjekten pekas även 14 gamla eller grova lövträd (ek och sälg) i områdets västra del ut som värdeelement. Dessa träd växer utanför de identifierade naturvärdesobjekten men har ändå betydelse för den biologiska mångfalden.

Åtta olika naturvårdsarter har observerats i denna inventering. Tre av dessa är fridlysta, tre signalarter enligt Skogsstyrelsen, en är rödlistad och en är lokalt naturvårdsintressant. Samtliga naturvårdsarter förekommer inom de utpekade naturvärdesobjekten.

Varje naturvärdesobjekt diskuteras utifrån känslighet för påverkan och behov av skötsel. Vidare ges ett kortfattat förslag på en tänkbar naturvårdshöjande åtgärd som skulle kunna genomföras i Södra Stallsiken för att gynna biologisk mångfald och höja områdets rekreativevärde.

Uppdrag

Naturcentrum AB har på uppdrag av Skövde kommun genomfört en naturvärdesinventering i ett drygt 14 hektar stort område vid Stallsiken i östra delen av Skövde tätort. Inventeringen syftar till att utgöra underlag inför vidare planeringsarbete i det aktuella området.

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt *Svensk Standard SS 199000. Fastställd 2014-05-27*, med följande specifikationer:

Naturvärdesinventering på **fältnivå**, med detaljeringsgrad – **medel** med tilläggen inventering och redovisning av värdeelement, om sådana finns, samt preliminär bedömning av områden som kan ha särskild betydelse för skyddade arter.

Förstudier, fältarbete och redovisning har utförts av Petter Bohman (Naturcentrum AB) under sommaren och hösten 2016.

Metodik

Insamling och sammanställning av uppgifter

Relevant information om biologiska bevarandevärden och naturvårdsintressen insamlades huvudsakligen från kartverktygen "Skyddad natur" (Naturvårdsverket), men även från andra myndigheters hemsidor (Jordbruksverket, Skogsstyrelsen). Därutöver sammanställdes tidigare artfynd från observationsdatabasen Artportalen.se.

Fältinventering

Inför fältinventeringen gjordes ingående studier av flygfoton som syftade till att identifiera områdets olika biotoper. Inventeringsområdet besöktes vid två tillfällen, den 9/8 och den 23/8. Vid båda besöken genomströvades hela inventeringsområdet med undantag för de bebodda tomterna (gäller fastigheterna 5:117, 5:121 – 124 och 5:128 -130) . Samtliga biotoper med naturvärden avgränsades, beskrevs och naturvärdesklassificerades.

Inventeringsområdet för naturvärdesinventeringen har fastställts av Skövde kommun och framgår av figur 1.

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt *Svensk Standard SS 199000 – fältnivå* med detaljeringsgrad – medel. Det innebär att alla naturvärdesobjekt med en yta av minst 0,1 hektar och alla linjeformade objekt med en längd av 50 m och en bredd av minst 0,5 m har identifierats och naturvärdesklassats. Naturvärdesklassningen har en tregradig skala med stigande värde: *påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3), *högt naturvärde* (naturvärdesklass 2) och *högsta naturvärde* (naturvärdesklass 1).

De naturvårdsarter som hittades presenteras i objektsbeskrivningarna nedan. Efter artnamnen finns ett tecken inom parentes som anger vilken naturvårdskategori arten tillhör. För rödlistade arter anges deras hotkategori, NT, VU, EN, CR eller RE. Signalarter utsedda av Skogsstyrelsen anges med (S). Fridlysta arter enligt Artskyddsförordningen (2007:845) anges med (§). Artnamn utan efterföljande tecken är övriga naturvårdsrelevanta arter. Samtliga förekomster av naturvårdsarter presenteras dessutom i tabell 1 med exakta koordinater för fyndplatserna och i vilket naturvärdesobjekt påträffades.

Resultat

Områdesbeskrivning

Inventeringsområdet vid Södra Stallsiken domineras av skogsmark men med små inslag av öppna gräs- och sandmarker. Genom området går två tydliga raver med bäckar i botten och källkärr i kanterna. I ravinerna växer frodig lövskog och på små partier står frodvuxna granar. Södra delen av inventeringsområdet präglas av bebyggelse och tomtmark. I västra delen finns några relativt gamla och grova ekar och sälgar. En mindre väg som mot norr övergår i en stig löper genom området i nordsydlig riktning.

Områdets naturvärden är i första hand knutna till ravinerna, sandmarkerna och de grova lövträden.

Kända områden och tidigare inventeringar

Den nordligaste delen av inventeringsområdet har ingått i en tidigare naturinventering (Stenström 2005). Då pekades den norra ravinen (objekt 1 och 2 i denna inventering och objekt 1 i Stenström 2005) ut som ett naturvärdesobjekt med mycket höga naturvärden – klass 2. Trots att vissa smärre förändringar gjorts i inventeringsmetodiken och naturvärdesklassningen under de drygt tio år som gått mellan båda inventeringarna kan resultaten ändå i praktiken jämföras rakt av.

Naturvårdsarter

Vid naturinventeringen från 2005 (Stenström 2005) observerades flera naturvårdsarter i den norra ravinen. Dessa var dunmossa *Trichocholea tomentella*, kantarellmussling *Plicaturopsis crispa* och opalfingersvamp *Clavaria falcata*, samtliga är signalarter som indikerar skyddsvärd skog enligt Skogsstyrelsen (Nitare 2000). Vidare hittades också det sällsynta gräset strimgröe *Glyceria striata*.

I Artportalen.se finns en lång rad arter noterade från området, främst olika svampar, men ingen av dessa är att betrakta som naturvårdsarter förutom de ovan nämnda.

I denna inventering kunde ingen av de ovan nämnda arterna återfinnas, varken på sina gamla fyndplatser eller några nya. Vad det gäller dunmossan bedömer jag det som sannolikt att den försvunnit från platsen. Svamparna kan absolut finnas kvar men undgått upptäckt på grund av att de inte hade fruktkroppar vid fältbesöken. Även strimgröe kan fortfarande finnas kvar på lokalen trots att den inte hittades i denna inventering. I våras noterades även signalarten tibast *Daphne mezereum* den södra ravinen, naturvärdesobjekt 5 (via brev Evalena Öman).

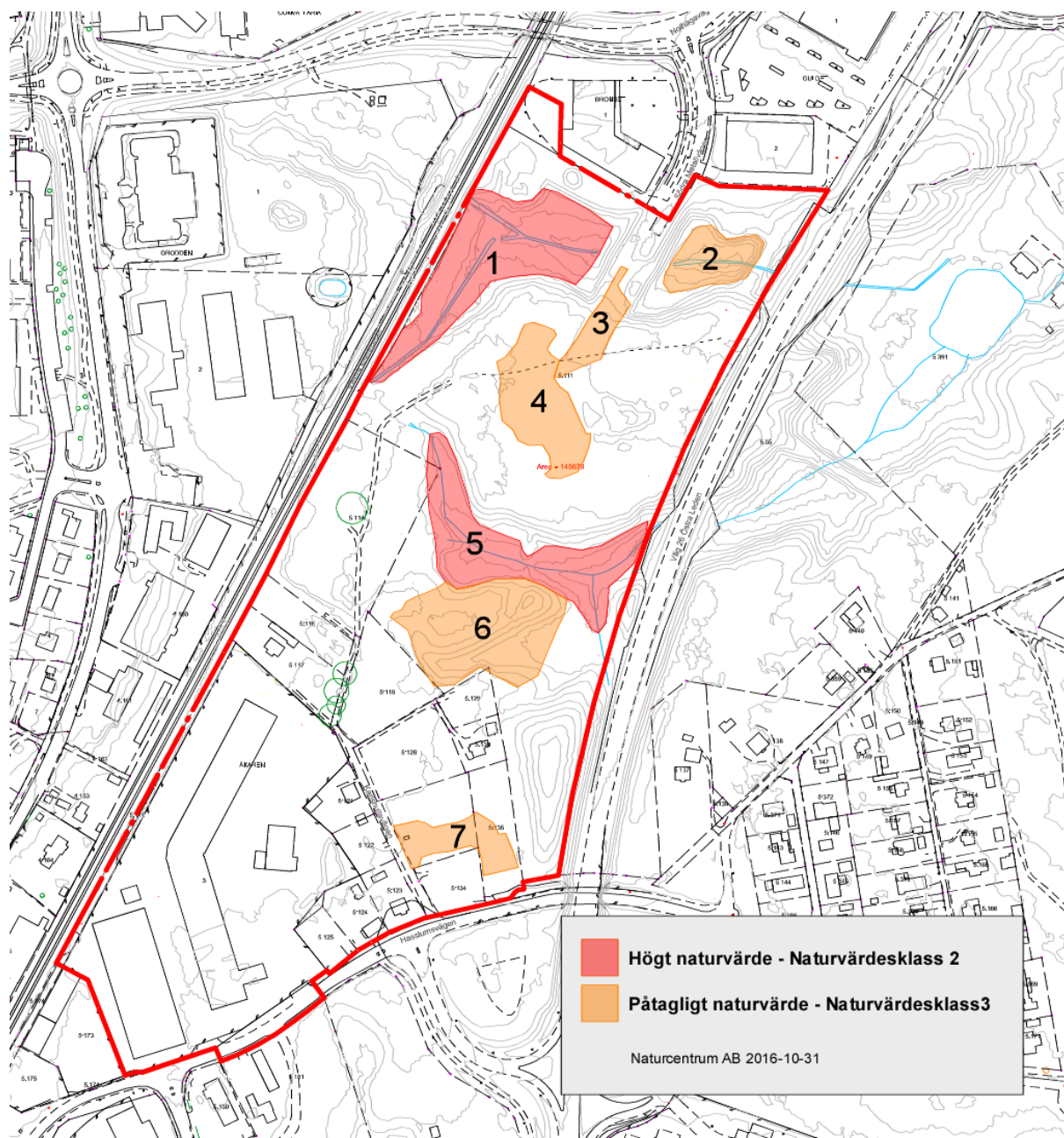
Ett antal andra naturvårdsarter hittades dock i denna inventering. Dessa redovisas i tabell 1.

Tabell 1. I tabellen redovisas de naturvårdsarter som observerades i denna inventering.

Art	Kategori	Förekomst
myskbock <i>Aromia moschata</i>	signalart	Objekt 3 och sälg nr. 12
bivarg <i>Philanthus triangulum</i>	-	Objekt 3 och 7
åkergröda <i>Rana arvalis</i>	fridlyst	Objekt 5
vanlig gröda <i>Rana temporaria</i>	fridlyst	Objekt 2
bäckbräsa <i>Cardamine amara</i>	signalart	Objekt 5
revlumner <i>Lycopodium annotinum</i>	fridlyst	Objekt 2
skogsalm <i>Ulmus glabra</i>	CR	Objekt 2, 5 och 6
tibast <i>Daphne mezereum</i>	signalart	Objekt 5
kamtuffmossa <i>Palustriella commutata</i>	signalart	Objekt 1 och 5

Naturvärdesobjekt

Totalt identifierades sju naturvärdesobjekt, två stycken med högt naturvärde (naturvärdesklass 2) och fem stycken med påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3). Se figur 1. De högsta naturvärdena finns i objekt 1 och 5 som båda är raviner med bäckar och källkärr. Dessa objekt har höga naturvärden – naturvärdesklass 2. Övriga objekt har påtagliga naturvärden – naturvärdesklass 3.

Figur 1. Karta över inventeringsområdet vid Södra Stallsiken, Skövde. Naturvärdesobjekten är numrerade från 1 till 7 och färgsatta utifrån deras naturvärdesklass. Observera att det inte finns några naturvärdesobjekt i den högsta klassen: "Högsta naturvärde – klass 1" inom inventeringsområdet.

1. Ravin med bäck och källkärr.

Naturvärdesklass: Klass 2 – högt naturvärde.

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Bäckravin, källkärr

Natura 2000-naturtyp: 7160 Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ

Beskrivning: Objekt utgörs av västra delen av en bäckravin som sträcker sig från järnvägen i väster till den utfyllnad och kulvert som anlagts i öster. I ravinens botten rinner en mindre bäck med klart vatten. Bäckens är bitvis djupt nerskuren i sedimenten. På båda sidor av ravinens finns spridda källflöden som bildar små källkärr. I kärren växer kamtuffmossa som är en typisk art i källkärr. Skogen i ravinens är relativt ung och domineras av björk, rönn, klibbal och gran. Marken har ett utvecklat fältskikt med örter och gräs med arter så som nejlikrot och bäckveronika. Här och var finns det klen död ved.

Områdets naturvärden verkar ha försämrats sedan inventeringen 2005. Troligen beror det på de ingrepp som gjorts på platsen i form av utfyllnad och kulvertering av bäcken. Naturvärdena bedöms dock fortfarande som högt.

Biotopkvalitéer: Källkärr, bäck, ravin och död ved.

Naturvårdsarter: kamtuffmossa *Palustriella commutata* (S) och skavfräken *Equisetum hyemale*.

Lagligt skydd: -

Tidigare inventeringar: I Stenström 2005 bedöms objektet ha "mycket höga naturvärden – klass 2".

2. Ravin med bäck och källkärr.

Naturvärdesklass: Klass 3 – påtagligt naturvärde.

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Bäckravin

Natura 2000-naturtyp: -

Beskrivning: Objekt utgörs av östra delen av den norra bäckravinen och sträcker sig från den nya utfyllnaden och kulverten till väg 26 i öster. I ravinens botten rinner en mindre bäck med klart vatten. Bäckens är bitvis djupt nerskuren i sedimenten. En kraftig erosion har skett relativt nyligen. I denna del av ravinens saknas de källkärr som finns i den västra delen. Skogen i ravinens är relativt ung och domineras av björk, rönn, klibbal och gran men här växer även bland annat lönn och skogsalm.

Områdets naturvärden verkar ha försämrats sedan inventeringen 2005. Troligen beror det på de ingrepp som gjorts på platsen i form av utfyllnad och kulvertering av bäcken. Naturvärdet bedöms vara betydligt lägre i dagsläget.

Biotopkvalitéer: bäck, ravin, död ved.

Naturvårdsarter: vanlig groda *Rana temporaria*, skogsalm *Ulmus glabra* (CR), revlumner *Lycopodium annotinum* (§).

Lagligt skydd: -

Tidigare inventeringar: I Stenström 2005 bedöms objektet ha "mycket höga naturvärden – klass 2".

Bäcken i objekt 2 har eroderat djupt ner i sedimenten.

3. Öppen sandmark.

Naturvärdesklass: Klass 3 – påtagligt naturvärde.

Dominerande naturtyp: Sandmiljö

Biotoper: Öppen sandmark.

Natura 2000-naturtyp: -

Beskrivning: En öppen sandmark med både en östvärd och en västvärd skärning med ett ca 50 meter brett flackt parti däremellan. Sandmarken kantas av ung blandskog och det sker en sparsam trädförnyring av främst tall och björk i sandmarken. Längs med objektets kanter växer en del örter som utgör födokälla för bin och andra steklar. Exempel på sådana växter är väddklint, åkervädd, liten blåkllocka, gullris, sandvita, prästkrage, ljung och sälg. Det vindskyddade läget och solexponeringen skapar ett varmt och för steklar mycket gynnsamt mikroklimat.

Biotopkvalitéer: Öppen och solexponerad sandmark, viss blomrikedom och varmt mikroklimat.

Naturvårdsarter: Bivarg *Philanthus triangulum*, koloni med ca 100 honor. Silversammetsstekel *Smicromyrme rufipes* (en mindre vanlig vinglös stekel) förekommer rikligt. Ytterligare ett 10-tal allmänna stekelarter påträffades. Myskbock *Aromia moschata* (S) i form av en död individ. En riktad inventering skulle sannolikt resultera i fynd av flera arter steklar och andra insekter.

Lagligt skydd: -

Tidigare inventeringar: Miljön har till viss del skapats efter den tidigare inventeringen (Stenström 2005).

Den östvända skärningen var kraftigt solbelyst vid fältbesöket 23/8.

4. Ängsmark.

Naturvärdesklass: Klass 2 – högt naturvärde.

Dominerande naturtyp: Äng och betesmark

Biotoper: Igenväxande ängsmark.

Natura 2000-naturtyp: -

Beskrivning: En öppen ängsmark som håller på att växa igen. Hävden i form av bete och/eller slåtter har sannolikt upphört helt. Vegetationen domineras nu av högvuxet gräs och blommande örter växer glest men spritt i hela området. Exempel på sådana arter är väddklint, rödklint, gulmåra, liten blåklocka, sandvita, prästkrage och åkervädd. Den norra delen av ängen är något magrare och här är blomrikedomens något högre. Den flora som fortfarande finns här är troligen resterna av en rikare flora från tiden då marken hävdades regelbundet. Unga tallar har börjat växa i den öppna gräsmarken. Jordmånen är sandig. En gångstig löper genom ängens norra del. I anslutning till stigen finns små sandblottor.

Biotopkvalitéer: Öppen gräsmark och blomrikedom.

Naturvårdsarter: -

Lagligt skydd: -

Tidigare inventeringar: -

Idag domineras ängen av högvuxet gräs och blommande örter förekommer endast glest. Unga tallar håller på att växa upp i ängsmarken och riskerar att på sikt skugga ut den blomrika floran.

5. Ravin med bäck och källkärr.

Naturvärdesklass: Klass 2 – högt naturvärde.

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Bäckravin, källkärr

Natura 2000-naturtyp: 7160 Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ

Beskrivning: Objektet är en lång ravin med flera små och ett större källflöde. Källvattnet formar en liten bäck i ravinens botten. I ravinen växer en lövdominerad blandskog med klibbal, rönn, björk, asp och skogsalm. Fläckvis finns det även granar. I västra delen av ravinen finns ett litet parti med mycket grova, frodvuxna granar. Några av dem har dött och bildat stora lågor och grova stubbar. På några ställen finns kraftiga järnoxidutfällningar i källflödena. Mitt i ravinen finns en större källa som på grund av en mindre fördämning bildat en damm (ungefär 10x20 meter). Vattnet i dammen är kristallklart.

Biotopkvalitéer: Källa, Källkärr, bäck, ravin, död ved.

Naturvårdsarter: kamtuffmossa *Palustriella commutata* (S), bäckbräsa *Cardamine amara* (S), åkergröda *Rana arvalis* (S), tibast *Daphne mezereum* (S) och skogsalm *Ulmus glabra* (CR).

Lagligt skydd: -

Tidigare inventeringar: -

I källkärren i naturvärdesobjekt 5 växer signalarten bäckbräsa.

6. Lövskogslund

Naturvärdesklass: Klass 3 – påtagligt naturvärde.

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Lövskogslund

Natura 2000-naturtyp: -

Beskrivning: Objektet är en liten lövskogslund på en liten höjd. I beståndet växer asp, lönn, alm, björk, sälg och enstaka tallar och granar. De flesta träden är relativt klena och beståndet ungt, knappast mer än 50-70 år. Det finns sparsamt med klen död ved och enstaka grövre lövträdslågor. Fältskiktet domineras av en fläckvis tät föryngring av aspar. Marken är väl-dränerad och torr. Lövskogslunden gränsar till ravinen i objekt 5 och övergången är successiv.

Biotopkvalitéer: Död lövved, stor trädslagsblandning.

Naturvårdsarter: skogsalm *Ulmus glabra* (CR).

Lagligt skydd: -

Tidigare inventeringar: -

Skogsbeståndet i objekt 6 är tätt och marken är kraftigt beskuggad under den lövbärande säsongen.

7. Sandig tomtmark.

Naturvärdesklass: Klass 3 – påtagligt naturvärde.

Dominerande naturtyp: Sandmiljö

Biotoper: Öppen sandmark.

Natura 2000-naturtyp: -

Beskrivning: Detta objekt utgörs av gammal tomtmark som idag har blivit en sandig och solexponerad plan yta. Runt om den sandiga marken växer några meter högt lövsly och äldre fruktträd vilket skapar ett vindskyddat läge och därmed ett varmt och gynnsamt mikroklimat för insekter. I den magra och sandiga marken har flera blommande örter etablerat sig vilket ytterligare gynnar pollen- och nektarätande insekter såsom bin och fjärilar. Floran är varierad och här växer till exempel gullviva (möjligen kvarstående från odling), kärringtand, vädsklint, gul fetknopp, vitblåra, sandvita, gråbinka, vanligt nattljus, kungsmynta (möjligen kvarstående från odling) och prästkrage.

Biotopkvalitéer: Öppen och solexponerad sandmark, viss blomrikedom och varmt mikroklimat.

Naturvårdsarter: Bivarg *Philanthus triangulum*, en stor koloni med över 100 honor. Ytterligare en handfull allmänna stekelarter påträffades. En riktad inventering skulle sannolikt resultera i fynd av flera arter steklar och andra insekter.

Lagligt skydd: -

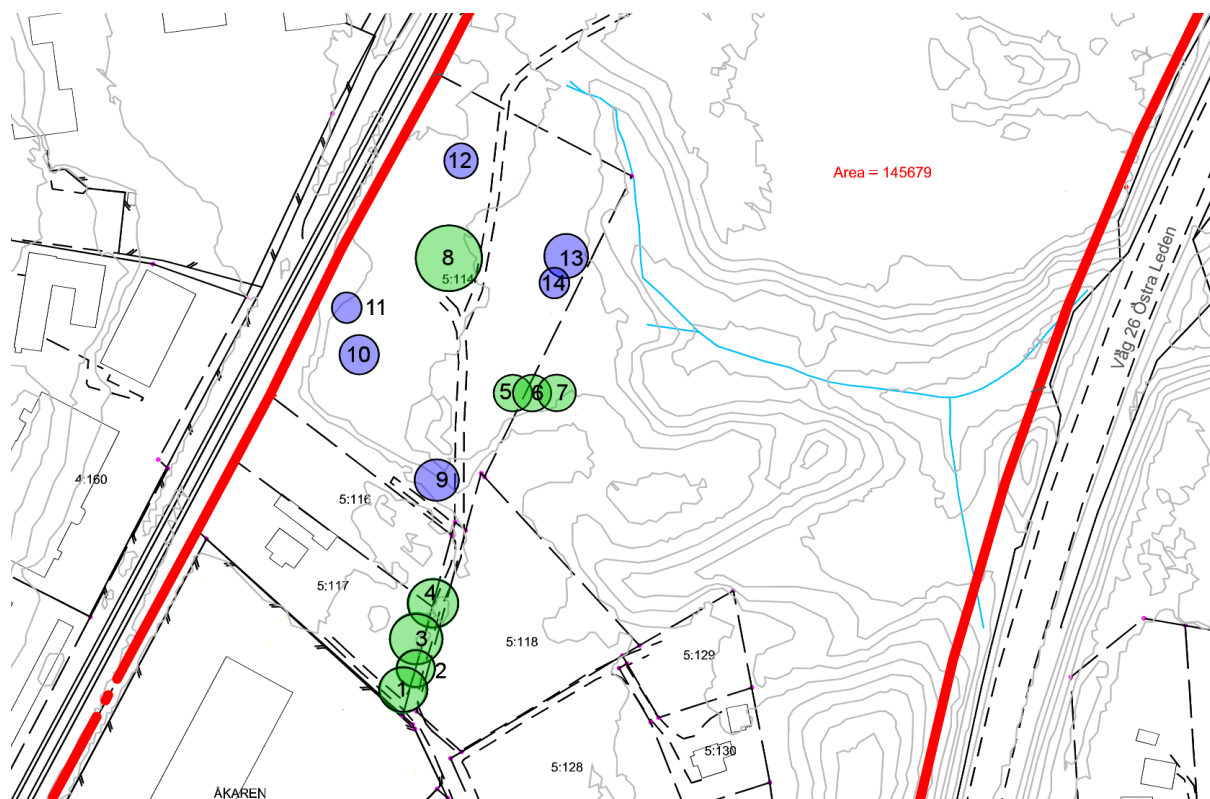
Tidigare inventeringar: -

Objekt 7 utgörs av en stor öppen grus- och sandmark med örtrik flora.

Värdeelement – gamla eller grova lövträd

I västra delen av inventeringsområdet finns det 14 gamla eller grova lövträd som är att betrakta som värdeelement. Åtta av träden är grövre ekar och de resterande sex är gamla sälgar. Se figur 2.

Figur 2. Förekomst av värdeelementet skyddsvärda träd i inventeringsområdet. Gröna cirklar markerar ekar och blå cirklar markerar sälgar. Observera att kartan är ett utsnitt av inventeringsområdets centrala delar.

Fyra av ekarna bildar en enkel trädrad utmed den gång- och cykelväg som löper genom områdets västra del. Norr om trädraden finns dels en ensam större ek med vid krona dels en grupp av tre drygt 100-åriga ekar med betydligt mindre krona.

De sex sälgarna står spridda på fastigheten 5:114 i inventeringsområdets västra del.

Gamla eller grova lövträd hyser ofta en rik och i många fall hotad flora av lavar, mossor och svampar samt utgör livsmiljöer för vedlevande insekter och andra djur. På dessa 14 gamla eller grova träd hittades dock relativt få naturvårdsarter och inga av dessa var rödlistade, hotade eller på annat sätt sällsynta. Därför blev inga av träden klassade som naturvärdesobjekt. Men träden bedöms ändå som värdefulla då de inom en snar framtid mycket väl kan hysa sällsynta arter.

Följande naturvårdsarter eller värdefulla strukturer noterades på de aktuella träden. På sälg nummer 12 hittades rikligt med kläckhål av skalbaggen myskbock *Aromia moschata* (S). Ek nummer 8 hade ett pågående savflöde ca 1,5 meter upp på stammen. Savande ekar är särskilt värdefulla för en lång rad insekter (bland annat inom grupperna skalbaggar, fjärilar och tvåvingar) då de äter av och föryngrar sig i den utsipprande saven.

På ekarna 1 - 4 studerades lavfloran särskilt noga. Floran var riklig med flera 10-tals arter, men utgjordes främst av vanliga lavar såsom kyrkogårdslav, allélav, mjölig brosklav, bitterlav och gulkantad dagglav.

Ek nummer 8 är ett solitärt träd med savflöde ca 1,5 meter upp på stammen. Savflödet syns som en mörk strimma på trädets stam.

Sälg nummer 12 är en av de äldre individerna som finns inom fastigheten 5:114. På denna sälg fanns det rikligt med kläckhål av den stora skalbaggen myskbock.

Diskussion

Naturvärdesobjekt

Inventeringsområdets naturvärden är framförallt knutna till de två raviner som löper tvärs genom området i öst-västlig riktning, objekt 1 och 5. I dessa raviner är det källkärren och de tillhörande bäckarna som har de högsta naturvärdena. Dessa värden är beroende av den hydrologi och topografiska struktur som finns i området. Även objekt 2 är en ravin men här har påverkan i form av avverkningar, igenväxning och markarbeten påverkat naturvärdet på ett sådant sätt att värdet är sämre än i objekt 1.

Objekt 1 och 2 inventerades och beskrevs redan 2005 (Stenström 2005). Jämfört med då har naturen och naturvärdet förändrats en del. De största förändringarna har sannolikt skett i den östra delen av ravinen (objekt 2 i denna inventering). De naturvårdsarter som observerades då har inte kunnat återfinnas i denna studie (dunmossa, strimgröe och opalfingersvamp). Detta kan bero på att ingrepp har gjorts i miljön men även på rent slumpmässiga faktorer. Trots att viss försämring av naturvärdet skett bedöms ändå den västra delen av ravinen (objekt 1) fortfarande ha höga naturvärden, främst på grund av att källkärren och bäcken fortfarande är intakta.

Ravinen i objekt 5 har också källkärr och en bäck och liknar i många avseenden objekt 1.

För att bevara naturvärdena i objekt 1 och 5 är det viktigt att dessa områden inte exploateras men också att man tar hänsyn till den lokala hydrologin i ett större område så att inte källflödena påverkas.

Naturvärden i objekt 3 och 7 är kopplade till öppen sandmark och mycket av värdet ligger i just den blottade och solexponerade sanden. Den öppna sanden utgör boplats för en lång rad steklar och andra insekter. Det gör dessa båda objekt mindre känsliga för störningar och ingrepp så länge den blottade sanden finns kvar. Markstörningar är faktiskt själva grunden för att naturvärdena i dessa objekt ska bibehållas. Utan kontinuerlig markstörning kommer vegetationstäcket breda ut sig och sandblottorna försvinna och därmed boplatserna för insekter.

Objekt 4 har ett påtagligt naturvärde och fyller en viktig funktion som födosöksplats för de steklar och andra insekter som finns i objekt 3 och 7. Värdet här är kopplat till blomrikedomen. Den örtrika florans hotas på sikt av att marken inte hävdas idag. När hävden inte längre finns kommer vegetationen successivt över från variationsrik och blomrik till mer ensartad för att till slut bli trädbeväxt. För att bevara och höja naturvärdet krävs någon form av hävd (slåtter eller bete).

Lövskogslunden i objekt 6 är en relativt stabil miljö vars värde knappast kommer förändras nämnvärt, åtminstone inte inom några tiotals år.

Fridlysta arter

I inventeringsområdet observerades tre fridlysta arter, nämligen åkergroda, vanlig groda och revlummer. Alla dessa tre arter är vanliga och inte hotade varken lokalt (Skövde kommun), regionalt (Västra Götaland) eller nationellt. Deras bevarandestatus kommer sannolikt inte påverkas negativt på någon av de tre geografiska skalorna av en eventuell exploatering. Men arterna är trots detta fridlysta och åtgärder som riskerar att påverka deras förekomst regleras av Artskyddsförordningen.

Jag bedömer att området inte har potential att hysa populationer av ytterligare fridlysta eller skyddade arter utöver dem som nämnts ovan.

Värdefulla träd

De 14 gamla eller grova lövträden som växer i inventeringsområdets västra del har beskrivits som värdeelement men inte som naturvärdesobjekt. Träden har var för sig och tillsammans ett visst värde för biologisk mångfald men värdet är inte så högt idag att de når upp till att klassificeras som enskilda naturvärdesobjekt. Eftersom träden är gamla och eller grova kan man anta att de inom en snar framtid kan komma att hysa sällsynta eller hotade djur och växter.

Vid en eventuell exploatering bör man försöka spara så många av dessa träd som möjligt för att minimera negativa effekter på områdets biologiska mångfald.

Förslag på naturvårdshöjande åtgärder

I inventeringsområdet vid Södra Stallsiken finns mycket goda förutsättningar att med relativt små medel kunna genomföra åtgärder som väsentligt skulle höja områdets naturvärden och förbättra den biologiska mångfalden. Sådana åtgärder skulle kunna genomföras som en kompensation för värden som riskerar att skadas vid en eventuell exploatering.

Att anlägga ett så kallat "biparadis" är ett exempel på en sådan enkel åtgärd. Ett biparadis är en konturerad miljö där man skapar gynnsamma förutsättningar för vilda, hotade bin och andra steklar i synnerhet och andra insekter i allmänhet. De viktigaste strukturerna i ett biparadis är öppna, solexponerade sandblottor och skärningar (boplatser) och blomrika omgivningar (födoresurs).

Det finns flera anledningar till varför ett biparadis skulle vara särskilt enkelt och betydelsefullt att skapa i just Södra Stallsiken.

- För det första finns redan delar av den insektsfauna man vill gynna på plats vilket betyder att man snabbt får ett gensvar på åtgärden (insekterna behöver inte sprida sig dit från långt bort).
- För det andra är stora delar av marken i inventeringsområdet sandig vilket gör att man har många valmöjligheter rörande placeringen av ett eventuellt biparadis.
- Sanden är på många platser mycket yttlig vilket innebär att man enkelt kan skrapa fram den och skapa blottor, strukturer och skärningar.
- I objekt 4 finns idag en viss blomrikedom som genom hävd enkelt kan förbättras.
- Ett väl anlagt biparadis kan ge ett betydande rekreativvärde. Med hjälp av stigar, bänkar och informationsskyltar kan man skapa en för människor mycket trivsamt plats. Ett biparadis i Södra Stallsiken skulle kunna leda till att områdets besöktes och nyttjades mer av Skövdes invånare.
- Ett välbesökt biparadis skapar en mycket bra möjlighet att sprida kunskap om natur och ekologi till stadens invånare.
- Konstruerade biparadis är en naturtyp vars naturvärde gynnas av markstörningar och slitage. Detta medför att det inte finns någon konflikt mellan platsens naturvärden och att många människor vistas där.

Det finns flera exempel på tätorter som anlagt biparadis i syfte att gynna den biologiska mångfalden samtidigt som man skapat rekreativområden för invånarna. Nedan beskrivs mycket kortfattat två sådana exempel.

I Växjö anlades 2010 ett ca två hektar stort biparadis i Bokhultets naturreservat söder om staden. Detta var en mycket stor och omfattande åtgärd där man utgick från en stor plan yta och byggde upp topografiska strukturer och planterade pollen och nektarrika växter samt buskar och träd. Delar av området började skötas som slåtteräng. I anslutning till de fysiska åtgärderna placerade man ut informationsskyltar, anlade stigar och byggde bänkar. Vidare trycktes en broschyr om området och dess naturvärde (Ivarsson 2009). Platsen har med tiden blivit ett populärt besöksmål för Växjöborna

och ett bra skyltfönster för kommunens naturvårdsarbete. Området har idag ett mycket högt naturvärde kopplat till en rik insektsfauna och fram till idag har ca 90 olika vilda bin påträffats där, varav flera är mycket sällsynta och hotade.

Ett mer småskaligt biparadis har anlagts i Södra Hällarna i Visbys södra utkanter. Detta består av hästskoformad sandvall, sandblottor och en stapel med död ved med syfte att skapa boplatser för vilda bin. Även denna plats har blivit ett värdefullt område för vilda bin och steklar.

Skyltar och informationscentral vid biparadiset i Bokhultets naturreservat i Växjös södra utkanter. Foto: Andreas Malmqvist, Naturcentrum AB.

En timmertrave med borrarade bohål för steklar är ett exempel på en struktur som används i biparadiset vid Södra Hällarna utanför Visby. Foto: Örjan Fritz, Naturcentrum AB.

Referenser

Artdatabanken 2015: Rödlistade arter i Sverige. Artdatabanken, SLU. Uppsala.

Ivarsson, T. 2009. "Biparadiset" – ett naturprojekt i Bokhultet, Växjö. Växjö kommun. Rapport 44 sidor.

Nitare, J. 2000: Signalarter – indikatorer på skyddsvärdskog. Skogsstyrelsen. Jönköping.

Stenström, J. 2005: Naturinventering av området vid Stallsiken, Skövde kommun. Naturcentrum AB. Rapport 13 sidor.